

De Federgon-index: uitzendarbeid als conjunctuurindicator

De evolutie van de uitzendactiviteit kan algemeen op een zeer brede interesse rekenen in binnen- en buitenland. Vooreerst omdat het verloop van de uitzendactiviteit nauw verbonden is met het conjunctuurverloop en bovendien omdat de cijfers van de uitzendactiviteit zeer snel beschikbaar zijn (ongeveer twintig kalenderdagen na afloop van de maand). Wijzigingen in het volume uitzendarbeid worden bijgevolg – en terecht – beschouwd als een belangrijke indicator voor het verloop van de conjunctuur.¹

Indicator van het conjunctuurverloop

Hoe wordt de arbeidsmarkt beïnvloed door de conjunctuur? Sterk vereenvoudigend kan worden gesteld dat schommelingen in productieniveaus zorgen voor wijzigende behoeften aan arbeidskrachten. Bij een stijgend productievolume zullen extra arbeidskrachten worden ingezet, bij een dalend productievolume zullen dit er minder zijn.²

Deze – weliswaar vereenvoudigde – verklaring wordt alvast bevestigd door het gelijkaardig verloop van het Bruto Binnenlands Product en de uitzendactiviteit. Pieken en dalen in de uitzendactiviteit vallen grotendeels samen met pieken en dalen in de evolutie van het BBP (zie figuur 1).

De figuur toont tevens dat de amplitude van de schommelingen in de uitzendactiviteit duidelijk groter is dan de amplitude van de economische groeischommelingen. Een dalende of stijgende economische groei laat zich in de uitzendsector met andere woorden versterkt voelen. Uitzendarbeid evolueerde bovendien gevoelig sterker dan de economische groei. Dit bewijst dat de sector

zich stelselmatig maar op een progressieve wijze structureel veranderinge in het economisch weefsel.

De Federgon-index

Federgon heeft een traditie opgebouwd van een zeer intensieve samenwerking met de leden voor het monitoren van de uitzendactiviteit. Concreet krijgt dit gestalte in het organiseren van periodieke enquêtes.

Een van deze enquêtes gebeurt maandelijks en heeft als doel om snel een beeld te krijgen van de evolutie van de activiteit van de vorige maand. Het is op basis van de resultaten van deze maandelijkse enquêtes dat de Federgon-index werd gecreëerd.

Methodologische aspecten

Constant staal van deelnemers

Om de kwaliteit van de resultaten en de vergelijkbaarheid tussen verschillende maanden mogelijk te maken, werd vooreerst de keuze gemaakt om te werken met een constant staal van deelnemers. Deze keuze is noodzakelijk aangezien de exacte representativiteitsgraden van de deelnemende bedrijven slechts met een aanzienlijke vertraging beschikbaar zijn. De marktrepresentativiteit van dit staal bedroeg 72,92% in 2003. Aangezien in dit staal verschillende types van uitzendkantoren aanwezig zijn, kunnen gefundeerde uitspraken worden gedaan over de evolutie van de activiteit.

Een voordeel van een constant staal is dat door de routine en discipline bij de deelnemers zeer snel resultaten beschikbaar zijn. Een nadeel daarentegen is dat bij uitbreiding van het staal met nieuwe deelnemers een belangrijke inspanning wordt gevraagd voor het aanleveren van data, die teruggaan in de tijd, de zogenaamde backdata.

Gepresteerde uren als variabele

De Federgon-index is opgebouwd rond de variabele 'gepresteerde uren'. Deze variabele geeft op de meest getrouwe manier de evolutie weer van de activiteit, beter dan bijvoorbeeld de bedrijfsomzet. Deze laatste variabele wordt immers vertekend door indexeringen en conventionele aanpassingen en is onderhevig aan schommelingen die het gevolg zijn van de heersende marktcontext, commerciële strategieën, enzovoort.

Een beperking van de Federgon-index is dat hij voorlopig niet kan worden geregionaliseerd. De tijdreeks van maandelijkse regionale cijfers is hiervoor niet lang genoeg. Even meegeven dat de verdeling van de uitzendactiviteit over de gewesten op

basis van gepresteerde uren als volgt is: Vlaanderen 63,8%, Brussel 10,7%, Wallonië 25,5%.³

Seizoenszuivering

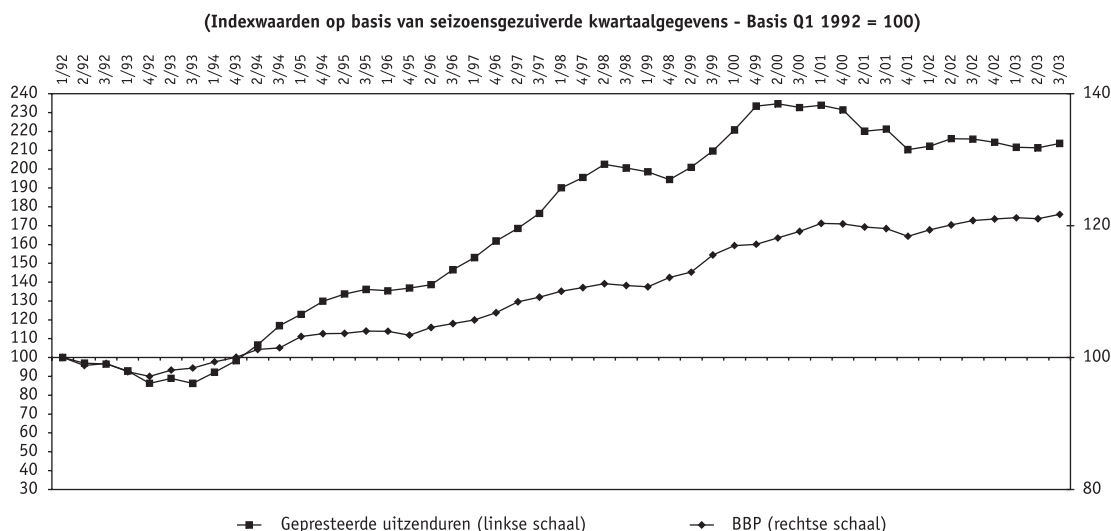
De uitzendactiviteit is zoals bekend onderhevig aan seizoens- en kalendereffecten. Dit heeft tot gevolg dat het niet correct zou zijn om uitspraken te doen over de evolutie van pure 'brutocijfers' tussen opeenvolgende maanden. Verschillen tussen opeenvolgende maanden kunnen evenzeer het gevolg zijn van seizoensinvloeden.

Om correcte vergelijkingen te maken is het bijgevolg noodzakelijk om de brutocijfers te seizoenszuiveren. Hiervoor wordt een beroep gedaan op de Nationale Bank van België, Dienst Conjunctuuronderzoekingen.

Via de Tramo-Seats-methode wordt de brutoreeks gezuiverd van seizoens- en kalenderinvloeden. Het gaat hier over een dynamische vorm van seizoenszuivering die maand na maand rekening houdt met de nieuwste gegevens. Een voordeel van deze methode is dat op een continue manier de seizoens-

Figuur 1.

Vergelijking van het Bruto Binnenlands Product (BBP) en de uitzendactiviteit.

Bron: NBB, Federgon.

zuivering wordt geperfectioneerd. Een nadeel is dat als gevolg van deze methode de volledige seizoensgezuiverde reeks maand na maand wijzigt, wat de communicatie bemoeilijkt.

Deze dynamische seizoenszuivering is absoluut noodzakelijk omdat doorheen de jaren de uitzendsector zich ontwikkeld heeft in bepaalde deelsegmenten met aparte karakteristieken die elk een invloed uitoefenen op het heersende seizoenspatroon, zoals het effect van jobstudentenarbeid in de vakantiemaanden, het effect van de opening van de bouwsector voor uitzendkrachten-arbeiders, de ontwikkeling van de tewerkstelling in de dienstcheques, enzovoort.

Daarnaast heeft ook een verschuiving in de motieven van bedrijven om uitzendkrachten in te schakelen een effect op de seizoenspatronen. We denken hier in het bijzonder aan de simultane evolutie van uitzendarbeid als puur flexibiliteitsinstrument en als aanwervingsinstrument. Figuur 2 toont een overzicht van het gewijzigde seizoenspatroon in de periode 1992-2003.

Een eenvoudige index

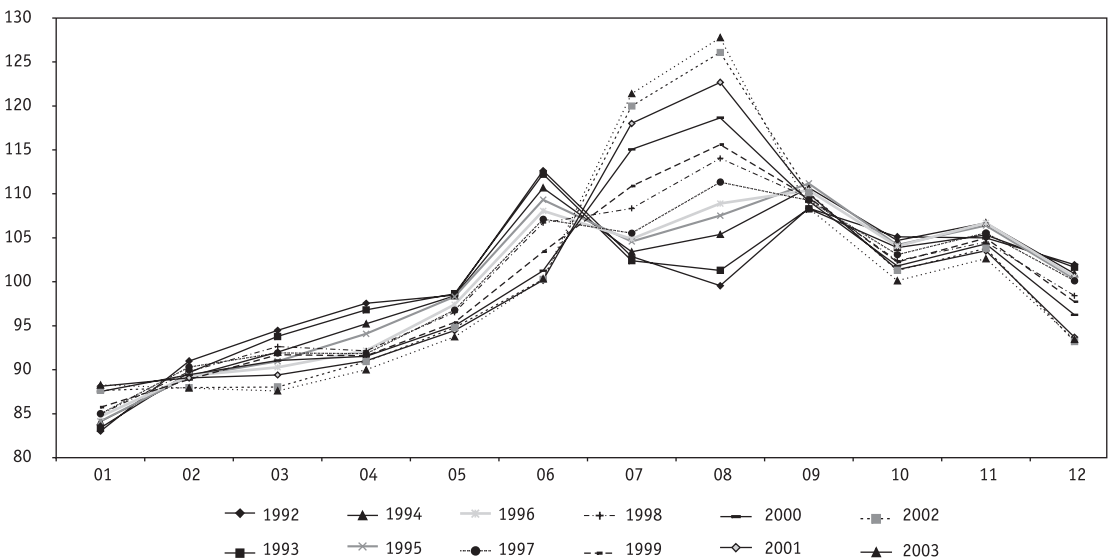
De Federgon-index wordt berekend door de activiteit in een bepaalde maand te vergelijken met de activiteit in de maand januari 1995, die basiswaarde 100 kreeg. Aangezien het de bedoeling is om opeenvolgende maanden te vergelijken, wordt de index berekend op basis van de seizoensgezuiverde maandcijfers. Figuur 3 toont de evolutie van de index sedert januari 2001.

Het verloop van de index in 2003

De Federgon-index leert ons dat 2003 het jaar was van de status quo voor de uitzendsector. Na het superjaar 2000, met een groei van nagenoeg 14% gepresteerde uren, ontsnapte de uitzendsector in 2001 en 2002 niet aan de gevolgen van de ondermaatse economische groei. Hoewel 2003 evenmin een economische hoogvlieger was, lijkt het er sterk op dat de uitzendactiviteit zich stabiliseerde op het niveau van vorig jaar. Deze stabilisering is, zoals blijkt uit het verloop van de Federgon-index, de re-

Figuur 2.

Gepresteerde uren uitzendarbeid – seizoenseffecten via Tramo Seats.

Bron: Federgon.

sultante van een eerder grillig verloop van de activiteit tijdens het jaar (zie figuur 3).

Eigenlijk kan 2003 worden samengevat in vier fasen. Eerst was er na een hoopgevende start in januari een progressieve terugval van de activiteiten tot en met mei. Vervolgens was er een geleidelijke groei waar te nemen in de zomerperiode, gevolgd door een vrij scherpe terugval (-4,7%) in september. Tijdens het laatste kwartaal herstelde de activiteit zich geleidelijk om in december uit te komen op het hoogste niveau sedert mei 2002. Niet toevallig loopt deze evolutie parallel met de evolutie van de conjunctuurbarometer van de NBB.

Indien we iets verder teruggaan in de tijd, dan stellen we zelfs vast dat de index in december 2003 zijn op één na hoogste waarde bereikte sedert september 2001, de maand waarin de wereldwijde vertraging van de economie accelereerde. Positief is dat deze tendens zich heeft verder gezet in januari 2004.

Paul Verschueren
Federgon

Noten

1. De evolutie van de uitzendactiviteit heeft tevens een belangrijke voorspellende waarde voor de evolutie van de werkgelegenheid. Bij de analyse van de cyclische componenten van de uitzendactiviteit en de loontrekkende beroepsbevolking in de privé-sector wordt een maximale correlatie vastgesteld van 88% bij een gemiddelde verschuiving van één kwartaal. Het aantal uren uitzendarbeid is met andere woorden een vooruitlopende indicator voor de ontwikkelingen van de werkgelegenheid op korte termijn. (Hoge Raad voor de Werkgelegenheid – verslag 2002)
2. De mate waarin deze arbeidskrachten vaste of tijdelijke arbeidskrachten zijn, is afhankelijk van tal van factoren. In de mate dat er sprake is van bijvoorbeeld schaarste wordt de onderhandelingspositie van werkzoekenden comfortabeler waardoor werkgevers sneller geneigd zullen zijn een contract van onbepaalde duur te geven.
3. Federgon jaarverslag 2002.

Figuur 3.
Federgon-index (januari 2001-december 2003).

